

38. Mikola Sándor Országos Tehetségkutató Fizikaverseny
Döntő

2019. május 6.

I. kategória: gimnázium 9. évfolyam

Figyelem! A feladatok megoldása során adatok elektronikus továbbítására alkalmas eszközök (pl. mobiltelefon) kivételével minden segédeszköz (írásos segédanyagok, könyvek, füzetek, táblázatok és számológép) használható. A feladatok azonos pontértékűek. A nehézségi gyorsulás értékét, ha a feladat szövegéből más nem következik, 10 m/s^2 nagyságúnak vehetjük!

1. Egy pilóta egyenletesen gyorsuló mozgással akarja elérni a gép felszállási sebességét. A kifutópálya felén már elérte a felszállási sebesség $2/3$ -át. Elég hosszú-e a kifutópálya a felszálláshoz?

(Holics László, Budapest)

2. Egy 12 m magas fa tetejéről leesik a termés. 8 m -es magasságban egy kis ágba ütközik, és bár 30% -nyit veszít a sebességéből, de – mivel letöri az ágot, – folytatni tudja megkezdett pályáját. Mekkora sebességgel ér földet? (A termés súlyos és kicsi, a törés után sebességének iránya nem változik meg.)

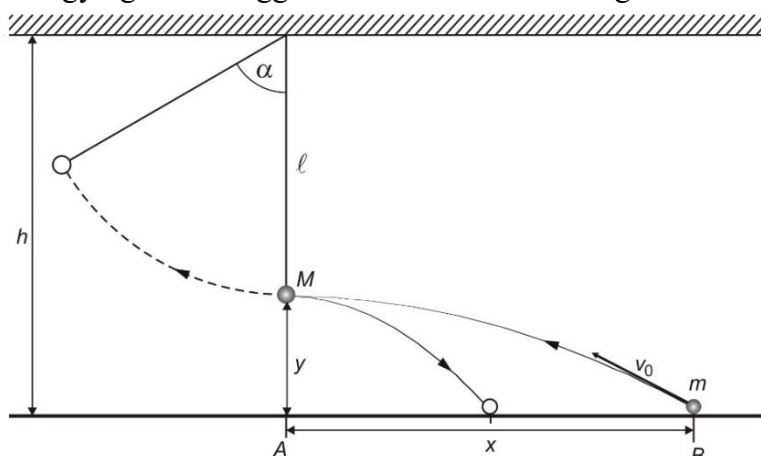
(Kirsch Éva, Debrecen)

3. A $h = 3,75 \text{ m}$ magas terem mennyezetére $l = 2,5 \text{ m}$ hosszú fonalat erősítettünk, ennek alsó végére M tömegű kisméretű golyót kötöttünk, amely nyugalomban lóg a fonálon. A felfüggesztési pont alatti A ponttól x távolságra levő B pontból megfelelő irányú és nagyságú sebességgel indított m tömegű pontszerűnek tekinthető testtel ütköztettük úgy, hogy ütközéskor m sebessége vízszintes lett. Az ütközés centrális és tökéletesen rugalmas volt. A visszapattanó test az A ponttól $0,5x$ távolságban érkezett a padlóra. A fonál legnagyobb kitérése $\varphi = 60^\circ$ volt. (A közegellenállás elhanyagolható.)

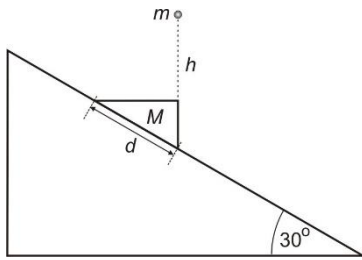
a) Mekkora az M / m arány?

b) Mekkora x értéke?

c) Mekkora nagyságú sebességgel indítottuk el az m tömegű testet?

(Suhajda János, Kiskőrös)

4. Az ábrán látható elrendezésben a rögzített lejtőn az M tömegű ék súrlódás nélkül csúszhat. A m tömegű golyó h magasságból az ék szélére esik, amely az ütközés pillanatában indul el. Az m tömeg sokkal kisebb, mint az M . Az ütközés tökéletesen rugalmas.

(Az ék hossza $d = 32$ cm, l. az ábrát!.)

a) Legfeljebb milyen h magasságból indulhat az m tömegű test, hogy visszapattanás után még egyszer ütközzön a lecsúszó ékkel?

b) Hogyan aránylik a második ütközés előtti sebesség nagysága az első ütközés előtti sebességnagysághoz?

(Dr. Kiss Miklós, Gyöngyös)

38. Mikola Sándor Országos Tehetségkutató Fizikaverseny

Döntő

2019. május 6.

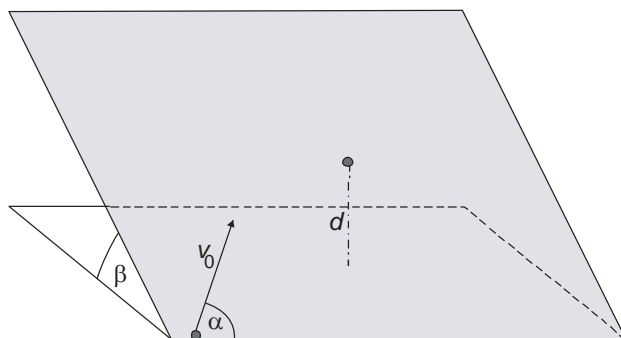
III. kategória: két tanítási nyelvű szakgimnázium 9. évfolyam és a többi szakgimnázium 10. évfolyam

Figyelem! A feladatok megoldása során adatok elektronikus továbbítására alkalmas eszközök (pl. mobiltelefon) kivételével minden segédeszköz (írásos segédanyagok, könyvek, füzetek, táblázatok és számológép) használható. A feladatok azonos pontértékűek. A nehézségi gyorsulás értékét, ha a feladat szövegéből más nem következik, 10 m/s^2 nagyságúnak vehetjük!

1. Vízszintes talajjal $\beta = 30^\circ$ -os szögben hajló, elhanyagolható súrlódású lejtőn a talajszinttől $v_0 = 4 \text{ m/s}$ nagyságú, a lejtő és a talaj metszéspontjával $\alpha = 60^\circ$ -os szöget bezáró sebességgel ellöktünk egy kisméretű korongot.

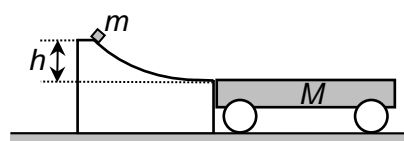
a) Maximálisan mekkora d távolságra kerül a korong talajtól?

b) Mennyi idő telt el ezalatt?

(Holics László, Budapest)

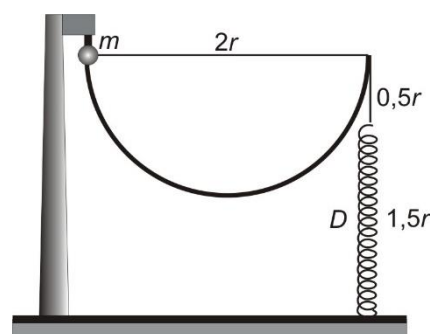
2. Egy pontszerű, m tömegű test, álló helyzetből indulva, súrlódásmentesen lecsúszik a h magasságú, vízszintesben végződő görbe lejtőről, és rácsúszik az $M = 3m$ tömegű, kezdetben álló, de könnyen gördülő kocsira. A kocsin $s = 2h$ utat megtéve a kocsihoz képest megáll.

Határozzuk meg a test és kocsi közötti súrlódási együttható nagyságát!

(Kotek László, Pécs)

3. Az ábrán látható $r = 10$ cm sugarú, félkör alakú merev drót úgy van függőleges síkban rögzítve, hogy az átmérője vízszintes. A dróra egy sima felületű, gömb alakú, pontszerűnek tekinthető, $m = 0,2$ kg tömegű lyukas golyó van felfűzve. A testhez egy (abszolút hajlékony), $2,5 r$ hosszúságú fonál van erősítve, amely a félkör jobb oldali szélén levő kicsiny bemélyedésen van átvetve, s ez a vége egy függőleges helyzetű rugóhoz csatlakozik. A $D = 75$ N/m direkciós erejű rugó erőmentes állapotában r hosszúságú. Kezdetben a félkör bal szélén levő testet nulla sebességgel elengedjük.

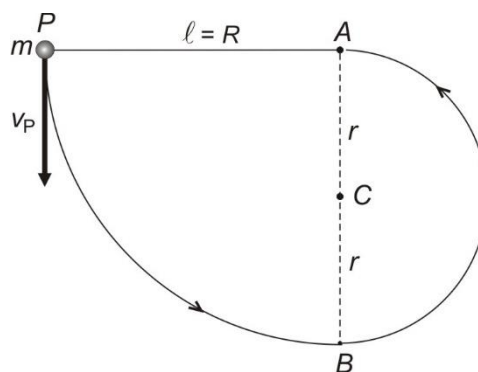

- Mekkora lesz a test legnagyobb sebessége?
- Mekkora erővel terheli ekkor a test a drótot?
- Indulás után hol áll meg a test?

(A súrlódás mindenhol elhanyagolható, $g = 9,81$ m/s².)

(Zsigri Ferenc, Budapest)

4. Egy függőleges fal valamely A pontjában kiálló szegre egy hajlékony és nyújthatatlan l hosszúságú fonál végére erősített kisméretű, m tömegű testet felfüggesztünk. Ezután a testet a függőleges sík mellett kimozdítjuk úgy, hogy szál feszített és vízszintes helyzetű legyen. Az A és B ponton átmenő függőleges egyenes AB szakaszának C felezőpontjában egy másik szegret helyezünk el. Ha ezután a testet elengedjük, az először az R sugarú negyed köríven mozog, majd hirtelen vált és az $r = R/2$ sugarú körön folytatja mozgását felfelé.

1. Legalább mekkora v_p függőleges irányú kezdősebességgel kell indítanunk a fonál végén lévő testet, hogy az nekiütközzön A jelű pontban levő szegnek?

2. Mekkora erő rántja meg a testet abban a pillanatban, amikor az R sugarú körpálya a r sugarú pályára tér?

Adatok: $m = 0,5$ kg, $l = 1,8$ m.

(Wiedemann László)